

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
Кафедра педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
Основи природознавства з методикою

обов'язкова

Освітньо-професійним програмам

«Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)»

Спеціальність

012 “Дошкільна освіта”

Галузь знань

01 Освіта / Педагогіка

Рівень вищої освіти

перший (бакалаврський)

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

(назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання

українська

Розробники:

ТАНЯВСЬКА Ярина Андріївна,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки і психології
дошкільної та спеціальної освіти

Профайл викладача (-ів)

<http://preschool.cv.ua/taniavska-yaryna-andiivna/>

Контактний тел.

+38 (098) 624 20 95

E-mail:

y.taniavska@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2738>

Консультації

Консультації з навчальної дисципліни проводяться очно та онлайн.

Очні консультації: вівторок з 13:00 до 15:00
ауд. 531, корпус №8 Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Онлайн-консультації (за попередньою домовленістю) :
четвер 14:30 до 15:30

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни)

Силабус навчальної дисципліни «Основи природознавства з методикою» складено відповідно до освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)», галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальності 012 «Дошкільна освіта» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Навчальна дисципліна «Основи природознавства з методикою» читається у III семестрі. В процесі вивчення навчальної дисципліни здійснюється теоретична та практична підготовка студентів до професійної діяльності, зокрема ознайомлення дітей з природою. В основі змісту курсу – система знань про природу як одна з умов теоретичної підготовки працівників закладів дошкільної освіти, оскільки фахове становлення студентів, майбутніх вихователів вимагає оволодіння навчальним матеріалом, який визначений Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні й освітньою програмою для дітей від 2 до 7 років. Основну частину змісту курсу складає навчальний матеріал, що розкриває завдання, зміст, умови, форми організації, методи керівництва ознайомленням дітей з природою; планування та облік роботи з пізнання природи дітьми в закладі дошкільної освіти.

2. Мета навчальної дисципліни: підготовка майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти до організації процесу з ознайомлення дошкільників з природою відповідно до концепції сталого розвитку, формування знань щодо змісту, методів і форм ознайомлення дошкільників з природою, організаційних умов створення осередку природи, формування професійних якостей на засадах компетентнісного підходу.

3. Пререквізити. Курс «Основи природознавства з методикою» ґрунтується на знаннях, навичках і вміннях, отриманих під час вивчення таких дисциплін: «Вступ до педагогічної діяльності», «Комп'ютерні технології у роботі з дітьми», «Педагогіка загальна», «Педагогіка дошкільна», «Література для дітей дошкільного віку з практикумом виразного читання».

4. Результати навчання

– знати:

- розуміти історію становлення основ природознавства з методикою, погляди науковців на вплив природи на дитину;
- оволодіння концептуальними знаннями, набутими у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень;
- розуміння сутності і можливостей використання знань у розвитку, навчанні й вихованні дітей раннього і дошкільного віку;
- розуміння природи і педагогічних закономірностей розвитку в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про природу;
- розуміння природи і психологічних закономірностей формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі та довкіллі; володіння відповідними поняттями для їх позначення, генерувати нові ідеї.

– уміти:

- користуватися найновішою методологією аналізу екологічних проблем і явищ;
- орієнтуватися в основних законах та закономірностях природного довкілля, а також знаннях про об'єкти і явища природи, доступних дітям для пізнання;
- аналізувати завдання ознайомлення дітей з природою і здійснювати доцільний вибір методичної сукупності організації природопізнавальної діяльності дітей;
- організовувати різні види діяльності дітей, використовуючи педагогічно доцільні засоби та методи керівництва процесом ознайомлення дітей з природою;

- аналізувати отримані результати та прогнозувати покращення засвоєння дітьми знань про природу і формування у них природо пізнавального інтересу та екологічно доцільної поведінки;
- залучати батьків до вирішення основних завдань ознайомлення дітей з природою.

– володіти

- засобами, методами, методиками і технологіями навчання й виховання з метою формування природно екологічної компетенції у дітей раннього і дошкільного віку;
- розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у професійній діяльності, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів.
- методиками педагогічного супроводу та підтримки розвитку в дітей раннього і дошкільного віку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій, здатність виявляти і оцінювати їх ефективність;
- розвитком самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі; здатність виявляти й оцінювати їх ефективність.

Компетентності, визначені Стандартом вищої освіти України за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти:

Інтегральна компетентність.

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання та виховання дітей раннього й дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, а також у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій і методів, та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності

КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

КС-7. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

КС-8. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

КС-15. Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

Програмні результати навчання

- ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.
- ПР-04. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.
- ПР-05. Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.
- ПР-07. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.
- ПР-08. Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.
- ПР-15. Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.
- ПР-18. Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.
- ПР-20. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

Компетентності, визначені професійним стандартом «Вихователь закладу дошкільної освіти»

Загальні компетентності

- ЗК.01 Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (*громадянська компетентність*).
- ЗК.02 Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (*соціальна компетентність*).
- ЗК.06 Здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, діяти на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, соціальної відповідальності, поваги до різноманітності та мультикультурності (*етична компетентність*).

Професійні компетентності

Трудові функції:

А Організація, забезпечення та реалізація освітнього процесу

А1.1.Прогностична. Здатність планувати та прогнозувати результати освітнього процесу.

А 2. Організаційна

А2.2. Здатність обирати ефективні методи, форми та засоби організації освітнього процесу відповідно до запитів та потреб здобувачів освіти.

А2.3. Здатність організовувати ігрову (провідну) і інші види дитячої діяльності та підтримувати види діяльності, ініційовані дитиною.

A2.4. Здатність забезпечувати здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими освітніми потребами.

A4.1. Предметно-методична. Здатність формувати у здобувачів освіти ключові компетентності та спільні уміння відповідно до державного стандарту.

Б Участь у створенні, підтримці та розвитку здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища

Б 2.1. Проектувальна. Здатність організувати та проектувати освітні осередки за принципами універсального дизайну та розумного пристосування.

Г Професійний розвиток та самовдосконалення

Г2. Інформаційно-комунікаційна

Г 2.1. Здатність орієнтуватись в інформаційному просторі.

Г 2.2. Здатність ефективно використовувати ІКТ та електронні освітні ресурси в професійній діяльності.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни «Основи природознавства з методикою»											
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	3	6,0	180	45	-	45	-	90	-	екзамен
Заочна	2	3	6,0	180	18	-	-	-	162	-	екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		с	лаб	інд	с.р.	л		с	лаб	інд	с.р.	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади основ природознавства з методикою											
Тема 1. Методологічні засади основ природознавства з методикою	7	2	1	-	-	4	8	1	-	-	-	7
Тема 2. Історія становлення основ природознавства з методикою	8	1	2	-	-	5	8	-	-	-	-	8

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
Тема 3. Організація освітньої роботи з нормотиповими та особливими дітьми з природи в умовах закладу дошкільної освіти	8	3	2	-	-	3	8	1	-	-	-	7
Модульна контрольна робота	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ1	24	6	6	-	-	12	24	2	-	-	-	22
Змістовий модуль 2. Загальні основи природознавства												
Тема 4. Ознайомлення дошкільників з природними умовами України	7	1	1	-	-	5	8	-	-	-	-	8
Тема 5. Рослинний та тваринний світ природних зон	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 6. Ознайомлення дошкільників з сезонними змінами в природі	8	3	2	-	-	3	8	1	-	-	-	7
Модульна контрольна робота	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ1	24	6	6	-	-	12	24	1	-	-	-	23
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 3. Природопізнавальна діяльність дітей в закладі дошкільної освіти											
Тема 7. Куточок природи як основна матеріальна база ознайомлення дітей з природою	16	4	4	-	-	8	16	2	-	-	-	14
Тема 8. Значення земельної ділянки у здійсненні основних завдань ознайомлення дітей з природою	12	3	3	-	-	6	12	2	-	-	-	10
Тема 9. Наочні методи ознайомлення дітей з природою	23	6	6	-	-	11	24	2	-	-	-	22
Тема 10. Практичні методи в ознайомленні дітей з природою	23	6	6	-	-	11	24	2	-	-	-	22
Тема 11. Словесні методи ознайомлення дітей з природою	16	4	4	-	-	8	16	2	-	-	-	14
Тема 12. Форми організації	16	4	4	-	-	8	16	2	-	-	-	14

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
природопізнавальної діяльності дітей												
Тема 13. Засоби фіксації знань дітей про природу	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7
Тема 14. Планування і облік роботи по ознайомленню дітей з природою	8	2	1	-	-	5	8	1	-	-	-	7
Тема 15. Керівництво методичною роботою та наступність в ознайомленню дітей з природою	8	2	1	-	-	5	8	1	-	-	-	7
Модульна контрольна робота	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ 2	132	33	33	-	-	66	132	15	-	-	-	117
Усього годин	180	45	45	-	-	90	180	18	-	-	-	162

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Назва теми										
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОСНОВ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ										
1.	Тема 1. Методологічні засади основ природознавства з методикою 1. Порівняльний аналіз основних завдань методики ознайомлення дітей з природою в таблиці. 2. Схематично зобразіть зв'язок предмету з іншими галузями наук.									
2.	Тема 2. Історія становлення основ природознавства з методикою 1. Порівняльний аналіз поглядів науковців на роль природи в розвитку дітей у таблиці.									
	Погляд/науковець	Коменський Я.А.	Фребель В.							
	Необхідність пізнання природи на лоні природи безпосередньо	+	+							

	<p>2. Презентація-розповідь про погляди одного з науковців про значення природи у навчанні і вихованні дітей у закладі дошкільної освіти.</p> <p>Вимоги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кожен студент готує розповідь + презентацію про науковця, в групі повторюватися науковець не повинен; - зміст (ППП повністю, роки життя, основні праці та погляди). 																																										
3.	<p>Тема 3. Організація освітньої роботи в дошкільних навчальних закладах з ознайомлення дітей з природою</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти перелік природознавчої літератури, програм які рекомендовані МОН України на допомогу вихователю у закладі дошкільної освіти. 2. Порівняльний аналіз змісту освітньої діяльності з дітьми від двох до семи років освітнього напрямку “Екопростір розвитку дитини” (Природний світ: дитина у світі природи) освітньої програми для дітей від двох до семи років “Дитина” (2020). 																																										
<p>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА</p>																																											
4.	<p>Тема 4. Ознайомлення дошкільників з природними умовами України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підібрати наочність для дітей дошкільного віку по ознайомленню з природними умовами України та презентувати її необхідність. 2. Скласти розповідь та презентацію про природні умови своєї Батьківщини. 																																										
5.	<p>Тема 5. Рослинний та тваринний світ природних зон</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти перелік рослин з якими ознайомлюють дітей в закладі дошкільної освіти відповідно до вікових груп з освітньої програми для дітей від двох до семи років “Дитина” (2020) - таблиця. <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>№ з/п</th> <th>Рослина</th> <th>I молодша група</th> <th>II молодша група</th> <th>Середня група</th> <th>Старша група</th> <th>7-мий рік життя</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Ялинка</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <ol style="list-style-type: none"> 2. Скласти перелік тварин з якими ознайомлюють дітей в закладі дошкільної освіти відповідно до вікових груп з освітньої програми для дітей від двох до семи років “Дитина” (2020) - таблиця. <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>№ з/п</th> <th>Тварина</th> <th>I молодша група</th> <th>II молодша група</th> <th>Середня група</th> <th>Старша група</th> <th>7-мий рік життя</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Собака</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <ol style="list-style-type: none"> 3. Скласти розповідь та презентацію про одну рослини та одну тварини вашої Батьківщини. 	№ з/п	Рослина	I молодша група	II молодша група	Середня група	Старша група	7-мий рік життя	1.	Ялинка	+	+	+	+	+	2.							№ з/п	Тварина	I молодша група	II молодша група	Середня група	Старша група	7-мий рік життя	1.	Собака	+	+	+	+	+	2.						
№ з/п	Рослина	I молодша група	II молодша група	Середня група	Старша група	7-мий рік життя																																					
1.	Ялинка	+	+	+	+	+																																					
2.																																											
№ з/п	Тварина	I молодша група	II молодша група	Середня група	Старша група	7-мий рік життя																																					
1.	Собака	+	+	+	+	+																																					
2.																																											
6.	<p>Тема 6. Ознайомлення дошкільників з сезонними змінами в природі</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняльний аналіз змісту освітньої діяльності з сезонних змін в природі з якими вихователі ознайомлюють дітей в ЗДО. 2. Скласти розповідь про сезонні зміни в природі вашого регіону де ви проживаєте та презентацію (пара року на вибір студента). 																																										

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3
ПРИРОДОПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ
В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

1.	<p>Тема 7. Куточок природи як основна матеріальна база ознайомлення дітей з природою</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти перелік вазонів з якими ознайомлюють дітей в закладі дошкільної освіти відповідно до освітньої програми для дітей від двох до семи років “Дитина” та методичних рекомендацій (2020) - таблиця. 2. Порівняйте організацію роботи з ознайомлення і догляду за рибами в куточку природи у різних вікових групах. 3. Проаналізуйте стан куточка природи в одній з вікових груп за схемою: а) наявність необхідних компонентів; б) їх відповідність програмовим завданням; в) розміщення (виходячи з біологічних і педагогічних вимог); г) наявність сезонних мешканців; д) умови утримування тварин і рослин; е) обладнання та його використання. 4. Зняти відео-розповідь роботи з дітьми по ознайомленню з об’єктами в куточку природи де проходить педагогічна практика.
2.	<p>Тема 8. Значення земельної ділянки у здійсненні основних завдань ознайомлення дітей з природою</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Презентувати розповідь про фото "Мій квітник" з розкриттям квітів які будуть цвісти в різну пору року. 2. Розповідь та презентація городу в закладі дошкільної освіти із зацікавлення дітей про працю на городі. 3. Скласти завдання і запитання для дітей старшої групи, які доцільно використати під час ознайомлення їх з птахами на ділянці.
3.	<p>Тема 9. Наочні методи ознайомлення дітей з природою</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розробити конспект спостереження за одним або декількома рослинами та тваринами з розгалуженням на роботу з нормотиповими та особливими дітьми. 2. Зняти відео спостереження з дітьми в закладі дошкільної освіти відповідно до методики проведення із супроводжуючою розповіддю на базі практики. 3. Скласти розповідь про об’єкт природи з використанням технічних засобів навчання для дітей раннього або дошкільного віку.
4.	<p>Тема 10. Практичні методи в ознайомленні дітей з природою</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти конспект колективної праці, пов’язаної з вирощуванням рослин, так щоб в конспекті були виділені основні структурні елементи відповідно до методики проведення. 2. Скласти конспект досліду відповідно до методики проведення та зняти відео проведення даного досліду (вікова група на вибір студента). 3. Підібрати, описати гру природознавчого змісту з наочністю та зняти відео проведення з дітьми на базі практики.
5.	<p>Тема 11. Словесні методи ознайомлення дітей з природою</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти перелік природознавчої літератури для роботи з дітьми у закладі дошкільної освіти по ознайомленні з природою. 2. Розробити конспект заняття, де бесіда є основним методом ознайомлення з природою з розгалуженням на роботу з нормотиповими та особливими дітьми. Обов’язково бесіду розписати відповідно до методики проведення. 3. Скласти перелік цікавих питань які діти задають вихователю при ознайомленні з природою (з досвіду проходження практики).
6.	<p>Тема 12. Форми організації природопізнавальної діяльності дітей</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти план проведення екскурсії відповідно до методики проведення.

	<p>2. Розробити розгорнутий конспект заняття із ознайомлення дітьми природи у закладі дошкільної освіти з розгалуженням на роботу з нормотиповими та особливими дітьми. (вікова група, тип заняття розділяється на парі).</p> <p>3. Скласти плани проведення прогулянок у різних вікових групах.</p>
7.	<p>Тема 13. Засоби фіксації знань дітей про природу</p> <p>1. Виписати цитати науковців про значення свят у розвитку особистості дошкільника.</p> <p>2. Напишіть сценарій свят або розваг природознавчого змісту для дошкільників / безпосередня участь у святі чи розвазі природознавчого змісту під час проходження практики.</p>
8.	<p>Тема 14. Планування і облік роботи по ознайомленню дітей з природою</p> <p>1. Зробити аналіз календарного та перспективного планів з ознайомлення дітей з природою за 1 квартал в групі на базі проходження педагогічної практики. з врахуванням дитини з особливими освітніми потребами.</p> <p>2. Скласти перспективний план роботи з дітьми за схемою плану групи де проходить педагогічна практика.</p>
9.	<p>Тема 15. Керівництво методичною роботою та наступність в ознайомленню дітей з природою</p> <p>1. Скласти тематику заходів спрямованих на покращення роботи з ознайомлення дітей з природою в закладі дошкільної освіти.</p> <p>2. Запропонуйте тематику конференцій, практичних семінарів для педагогів та батьків по розвитку природоекологічної компетенції.</p> <p>3. Зробіть перелік контролюючих функцій інспектора та методиста управління освіти.</p> <p>4. Складіть таблицю вимог до матеріальної бази з ознайомлення дітей з природою в закладі дошкільної освіти.</p>

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

– *поточний контроль* (максимально – 51 бал): оцінюється робота студентів на семінарських заняттях; виконання завдань для самостійного опрацювання студентами, практичних завдань, творчих робіт, презентацій, тестових і письмових робіт;

– *рубіжний контроль* (максимально – 9 балів за три модулі): оцінюються модульні письмові роботи у кінці модуля 1, 2, 3;

– *підсумковий контроль* (максимально – 40 балів): екзамен. Форма проведення – усна/письмова.

Бал, отриманий під час екзамену, сума балів, отриманих студентом за різні види виконаної роботи у межах курсу, модульні письмові роботи складають підсумкову семестрову оцінку.

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- стандартизовані тести;
- проекти (індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі проекти);
- доповіді, реферати, презентації за обраною темою;
- есе;
- розрахункові, графічні, табличні, статистичні та інші роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- реферування наукової літератури;
- створення структурних (візуальних) схем;
- виконання творчих завдань (доповіді, проекти, огляди тощо).

Політика щодо відвідування занять: відвідування занять є обов'язковим. За

об'єктивних причин і надання відповідних документів, що їх підтверджують, навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (підстава: оформлений студентом пакет документів, наказ ректора).

Політика щодо академічної доброчесності: академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату, фабрикації, фальсифікації тощо. У разі порушення студентом академічної доброчесності, робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач залишає за собою право змінити тему завдання. Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Правилами академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/Inojdab4/pravyla-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf>) та «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwwgb/polozhennia-chnu-pro-plahiat-2023plusdodatky-31102023.pdf>), «Етичним кодексом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>).

Політика щодо дедлайнів і перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. За наявності поважних причин перескладання модулів відбувається із дозволу деканату.

Політика оцінювання роботи викладача. Здобувачі після кожного заняття оцінюють роботу викладача та можуть залишати відгуки і пропозиції в анкеті в системі електронного навчання Moodle (<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1178>)

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінювання поточної навчальної діяльності, підсумкового контролю та дисципліни в цілому здійснюється відповідно до «Положення про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №2 від 24 лютого 2020 року (<https://drive.google.com/file/d/1aDDzrMzuZ7OA1CervuLzeYLONEosLySV/view>)).

Критерії оцінювання роботи та результатів навчання здобувача освіти на семінарських заняттях та критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Максимум балів, які студент може отримати за одне заняття або окремий вид роботи, зокрема тієї, що винесена на самостійне опрацювання – 12 балів.

Критерії оцінювання поточної навчальної діяльності

10–12 балів, «відмінно» – студент під час виступу повністю, ґрунтовно, логічно послідовно, з наведенням прикладів розкрив питання; вільно володів опрацьованим матеріалом, доповідав, не користуючись допоміжними засобами (конспект, підручник, методичні вказівки тощо); обґрунтував висновки та відповів на всі запитання; доповідь підготовлена з використанням багатьох джерел та інтернет-ресурсів; під час фронтального опитування дав правильні відповіді на питання.

7–9 балів, «добре» – студент повно та правильно висвітлив головні аспекти поставленого питання, відповідно до обраної теми, користуючись написаним текстом; зробив правильний висновок; допустив незначні помилки, відповідаючи на запитання; доповідь підготовлена з використанням багатьох джерел літератури та інтернет-ресурсів; під час фронтального опитування переважна більшість відповідей на питання були правильними.

4–6 балів, «задовільно» – студент неповно висвітлив головні аспекти поставленого питання, користуючись написаним текстом; зробив неправильні висновки; допустив грубі помилки, відповідаючи на запитання; доповідь підготовлена з використанням невеликої кількості джерел літератури; під час фронтального опитування не зміг відповісти на більшу половину з поставлених запитань.

1–3 бали, «незадовільно» – студент не розкрив питання, проявив поверховість суджень, не зміг відповісти на поставлені запитання; доповідь підготовлена з використанням лише одного джерела літератури; під час фронтального опитування частково зміг відповісти/не відповів на питання.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
11-12	Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент системно володіє матеріалом і може презентувати його перед аудиторією, у тому числі і за допомогою ІКТ, має власну думку щодо викладеного матеріалу, здатен її аргументувати, робить висновки до виконання завдання підходить творчо.
9-10	Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент володіє матеріалом і може презентувати його перед аудиторією.
7-8	Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент може доповісти основні положення проведеної роботи без глибинного аналізу, узагальнення матеріалу та підведення підсумків.
5-6	Завдання виконано вчасно, його зміст поверхнево або фрагментарно розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент не проводить аналізу джерел, з яких було отримано інформацію, не здатен узагальнити та систематизувати матеріал, зазнає труднощів під час презентації проведеного дослідження перед аудиторією
4-3	Завдання виконано вчасно, його зміст є дублюванням відомих джерел інформації. Відсутня будь-яка аналітична обробка представленої інформації. Студент на репродуктивному рівні з помилками відтворює матеріал, не може презентувати його перед аудиторією
2-0	Завдання відзначається фрагментарністю виконання під керівництвом викладача. Необхідні практичні уміння роботи не сформовані, більшість передбачених навчальною програмою навчальних завдань не виконано.

Під час оцінювання завдань для самостійної роботи студентів враховується:

1. Самостійність, креативність (аналітичний підхід, генерація ідей, новизна постановки проблеми), аргументованість;
2. Доступність, репрезентативність та верифікованість отриманих даних і результатів;
3. Використання першоджерел, системність, достовірність викладеного матеріалу, стилістика (загальна грамотність, легкість сприйняття текстів та матеріалу).
4. Логічність викладу, посилання на використану літературу і джерела.

Критерії оцінювання неформальної/інформальної освіти студентів

У межах поточного чи підсумкового контролю (заліку/іспиту) до рейтингу студента можуть зараховуватися додаткові бали за умови наявності у нього сертифікату про результати неформальної/інформальної освіти з проблеми, що відповідає тематиці курсу :

– «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича»

(<https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>)

– «Положення про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (Ч.3, п. 3.6)

(<https://www.chnu.edu.ua/media/ujmf2ufm/polozhennia-pro-kontrol-i-otsiniuvannia-rezultatavch-zdobuvachiv.pdf>).

Доступність інформації для учасників освітнього процесу щодо визнання результатів неформальної освіти забезпечується через оприлюднення вище зазначених документів на офіційному сайті ЧНУ

(<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/>).

Згідно рішення кафедри (Протокол №1 від 27.08.2020, <https://bit.ly/3ShTpSR>) викладач враховує додаткові бали, отримані через неформальну освіту, до загальної суми балів, набраної з освітньої компоненти, за умови, що результати з проблеми відповідають тематиці курсу та отримані на освітніх платформах “Prometheus”, “EdEra”, “Всеосвіта”, ГО «Українська асоціація педагогів і психологів початкової, дошкільної та позашкільної освіти» та ін.

Кількість балів, що зараховується студенту, залежить від обсягу здобутих кредитів та отриманих результатів навчання, однак становить не більше 20% (20 балів) від загальної кількості балів за курс (100 балів за системою ЄКТС).

Наприклад, студент пройшов 5-тижневий курс “Візуалізація даних” на платформі “Prometheus”

(https://prometheus.org.ua/course/course-v1:IRF+DV101+2016_T3) та отримав відповідний сертифікат, за що може отримати 12 балів з теми 2 “Обробка та оформлення результатів наукових досліджень” (модуль 2).

Якщо студент пройшов двогодинний курс та має підтвердження у вигляді сертифікату він, відповідно, може отримати 2 бали, тригодинний – 3 бали тощо.

Критерії оцінювання на підсумковому контролі (екзамені)

Форма проведення – письмова/усна/автоматизований тест у системі

електронного навчання Moodle¹.

Максимальна кількість балів, отримана студентом за екзамен - 40 балів.

Екзаменаційні білети з ОК 14 “Основи природознавства з методикою” складаються із:

- (1) тестових завдань – 20 балів (20 питань, 1 правильна відповідь = 1 бал).
- (2) теоретичного питання – 10 балів.
- (3) теоретичного питання – 10 балів.

Критерії оцінювання екзаменаційних тестових завдань

Кількість балів, які студент може набрати за правильну відповідь на одне питання – 1 бал.

Розподіл балів за відповіді на теоретичні питання (№2, 3)

Кількість балів	Рівень засвоєння	Роз’яснення
9-10 балів	високий	передбачає високий рівень знань і навичок: відповідь повна, логічна з елементами самостійності; вдало використовується вивчений матеріал при наведенні прикладів; відповідь підкріплюється посиланнями на додаткову літературу
7-8 балів	достатній	передбачає досить високий рівень знань і навичок: відповідь логічна, містить деякі неточності при формулюванні узагальнень, наведенні прикладів; наявні труднощі при формулюванні узагальнюючих висновків, слабке знання додаткової літератури
5-6 балів	вище середнього	передбачає наявність знань лише основної літератури, студент відповідає по суті на питання і в загальній формі розбирається в матеріалі, але відповідь неповна і містить неточності, порушується послідовність викладання матеріалу, виникають труднощі при наведенні прикладів
3-4 бали	середній	передбачає неповні знання студента основної літератури; студент лише в загальній формі розбирається в матеріалі, відповідь неповна і неглибока; не досить правильні формулювання, порушується послідовність викладення матеріалу, виникають труднощі при наведенні прикладів
1-2 бали	низький	студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при формулюванні та висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, робить велику кількість помилок при відповіді
0 балів	дуже низький	студент не розкрив поставлене питання, не засвоїв матеріал в обсязі, достатньому для подальшого навчання

¹ Для студентів заочної форми навчання та за умови дистанційного навчання.

Шкала відповідності згідно систем оцінювання:

- Оцінка А – «відмінно» – 36-40 правильних відповідей – 36-40 балів;
Оцінка В – «добре» – 31-35 правильних відповідей – 31-35 балів;
Оцінка С – «добре» – 26-30 правильних відповідей – 26-30 балів;
Оцінка D – «задовільно» – 21-25 правильних відповідей – 21-25 балів;
Оцінка E – «задовільно» – 16-20 правильних відповідей – 16-20 балів;
Оцінка FX – «незадовільно» – 11-15 правильних відповідей – 11-15 балів;
Оцінка F – «незадовільно» – 0-10 правильних відповідей – 0-10 балів.

Критерії оцінювання результатів навчання з ОК 14 «Основи природознавства з методикою»

Під час підсумкового контролю враховуються результати студента за усіма видами навчальної роботи згідно зі структурою залікових кредитів. Проведення контролю знань відбувається у письмовій формі на основі виконання тестових завдань та передбачає оцінку знань студента за системою ECTS.

Бал, отриманий на екзамені (40 балів), сума балів, отриманих студентом за різні види виконаної роботи у межах курсу (робота на семінарських заняттях – 30 балів; виконання самостійної роботи – 20 балів), модульні письмові роботи (10 балів) складають підсумкову семестрову оцінку.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни та відповідає шкалі оцінювання: національній та ЄКТС.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90–100)	відмінно
Добре	B (80–89)	дуже добре
	C (70–79)	добре
Задовільно	D (60–69)	задовільно
	E (50–59)	достатньо
Незадовільно	FX (35–49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1–34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

А – «відмінно» – якщо студент набрав 90–100 балів, глибоко і всебічно знає зміст курсу, рекомендовану літературу, наукові першоджерела, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов'язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

В, С – «добре» – коли студент набрав 70–89 балів, твердо знає курс і рекомендовану літературу. Добре засвоїв практичні навички, аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші психологічні феномени, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу.

Д, Е – «задовільно» – якщо студент набрав 50–69 балів, в основному знає курс, рекомендовану літературу, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено почувується, виконуючи практичні завдання, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутнім фахом.

ФХ – «незадовільно» з можливістю перескладання – коли студент набрав 35–49 балів, не опанував зміст курсу, вкрай слабо знає загальну літературу курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

F – «незадовільно» з обов'язковим повним курсом – якщо студент набрав 1–34 бали, не опанував зміст курсу, не знає загальної літератури курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Відсутнє загальногуманітарне та наукове мислення, практичними навичками не володіє. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

Розподіл балів, які отримують студенти

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1				
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ				
ОСНОВ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ				
Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)				Всього балів за ЗМ 1
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Контрольна модульна робота	
2	2	3	3	10

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2				
ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА				
Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)				Всього балів за ЗМ2
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Контрольна модульна робота	
2	2	3	3	10

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 ПРИРОДОПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ										
Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)									Всього балів за ЗМЗ	
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9		КМР
4	4	6	6	6	4	3	2	2	3	40

M1(10 балів) + M2(10 балів) + M3(40 балів) + Екзамен(40 балів) = 100б.

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література

7.1. Базова - основна

1. Базовий компонент дошкільної освіти України : від 12.01.2021 р. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
2. Богуш А.М., Гавриш Н. В. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: підручник. Вид. 2-е. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.
3. Гончаренко А. М. Від душі до душі (світ природи Бориса Грінченка у творах для дітей): навчально-методичний посібник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2015. 176 с.
4. Деякі питання Державної служби якості освіти України : Постанова Каб. Міністрів України від 14.03.2018 р. № 168 : станом на 11 груд. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2018-п#Text>
5. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
6. Квасецька Я., Квасецька М. Заклад дошкільної освіти як єдиний розвивальний простір // Дошкільне виховання. 2017. № 11. С. 7–10.
7. Квасецька Я.А. Професійна підготовка вихователів дошкільця на західноукраїнських землях: історичний аспект [монографія]. Чернівці: Зелена Буковина, 2017. 352 с.
8. Кузнєцова К.С., Квасецька Я.А. Інтернет-ресурси у професійній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти. Неперервна педагогічна освіта ХХІ століття: зб. матеріалів ХІХ Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О.П. Рудницької / [наук. ред.: Г.І. Сотська, М.П. Вовк]. Вип. 5 (17). К.: Талком, 2022. С. 117-1119. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/programi-i-zbirniki-materialiv/neperervna-pedagogchna-osvta-hh-stolttya---2022/>
9. Лисенко Н.В. Еко – око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник. Київ.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 352 с.
10. Методика ознайомлення дітей з природою: хрестоматія / укладач Н. М. Горобаха. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.
11. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
12. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу у 2023/2024 н. р. у закладах дошкільної освіти. Лист МОН № 1/12490-23 від 21.08.23 року. URL: http://vilkhivka-dnz.edu.kh.ua/navchaljno-vihovnij_proces/normativno-pravove_zabezpechennya_nvpr/
13. *Основи природознавства з методикою : метод. рек. для студентів першого (бакалавр.) рів. вищ. освіти спец. 012 Дошкільна освіта ОПП «Дошкільна освіта*

- (Психологія в закладах дошкільної освіти)» / уклад.: Я. А. Танявська, І. Р. Перепелюк. Чернівці, 2023. 57 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/8374>
14. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII : станом на 2 лип. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
  15. Kvasetska I. A. Role of Frebel course in formation of professional training for pre-school teachers in Western Ukraine (last third of the XIX – early XX centuries). Scientific journal European science review. Vienna: «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH, 2014. № 11–12. P. 42–44.

II. Допоміжна література

1. Беленька Г.В. Дитина в довкіллі: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку. Київ: Сім кольорів, 2014. 56 с.
2. Беленька Г.В. Природничі науки в казках, запитаннях, завданнях, дослідях: науково-методичний посібник для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. К.: Шкільний світ, 2011. 128с.
3. Богініч О.Л. Беленька Г.В. Природа і Рух: посібник для батьків дошкільнят та соціальних педагогів / Під загальною редакцією С. Чередниченко. К.: Кобза, 2003. 192 с.
4. Борейко В.Є. Екологічна етика та гуманне ставлення до тварин і рослин: метод. посібник / Н. А. Пустовід К.: «Логос», 2011.
5. Горобаха Н.М. Виховання екологічної культури дітей. Посібник для вихователів дошкільних закладів та вчителів початкових класі. Рівне, «Волинські береги», 2001. 212 с.
6. Довідник керівника дошкільного навчального закладу. Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2007. 456 с.
7. Лисенко Н.В. Теорія і практика екологічної освіти: педагог – дошкільник: Монографія. Івано-Франківськ, 2007. 626 с.
8. Наступність дошкільних навчальних закладів і початкової школи в етнічному вихованні дітей: навчально-методичний посібник / за ред. проф. Н. В. Лисенко. Івано-Франківськ, 2011. 256 с.
9. Яришева Н. Ф. Основи природознавства: Природа України: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2010. 335 с.
10. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. К.: Вища школа, 1993. 255 с.

III. Інформаційні ресурси

1. Базовий компонент дошкільної освіти України : від 12.01.2021 р. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
2. Богуш А.М., Гавриш Н. В. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: підручник. Вид. 2-е. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с. URL: <http://lecture.in.ua/bogush-a-gavrish-n-metodika-oznajomlennya-ditej-z-dovkilliam-u.html>
3. Деякі питання Державної служби якості освіти України : Постанова Каб. Міністрів України від 14.03.2018 р. № 168 : станом на 11 груд. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2018-п#Text>
4. Електронний посібник з «Методика ознайомлення дітей з природою». Укладачі: Приступ В.В., Штефан Л.Ю. URL: http://krempeddoshk.at.ua/_ld/1/122_99s.pdf
5. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>
6. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
7. Затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форм власності URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0520-15>

8. Комплексна програма розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку 3-є видання 2023 р. "СОНЯШНИК" (Презентація). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
9. Кузнєцова К.С., Квасецька Я.А. Інтернет-ресурси у професійній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти. Неперервна педагогічна освіта XXI століття: зб. матеріалів XIX Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О.П. Рудницької / [наук. ред.: Г.І. Сотська, М.П. Вовк]. Вип. 5 (17). К.: Талком, 2022. С. 117-1119. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/programi-i-zbirniki-materialiv/neperervna-pedagogchna-osvta-hh-stolttya---2022/>
10. Методичний посібник до парціальної програми з розвитку соціальних навичок ефективної взаємодії дітей віком від 4 до 6–7 років «Вчимося жити разом. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
11. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу у 2023/2024 н. р. у закладах дошкільної освіти. Лист МОН № 1/12490-23 від 21.08.23 року. URL: http://vilkhivka-dnz.edu.kh.ua/navchaljno-vihovnij_proces/normativno-pravove_zabezpechennya_nvp/
12. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років "Дитина". URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
13. *Основи природознавства з методикою : метод. рек. для студентів першого (бакалавр.) рів. вищ. освіти спец. 012 Дошкільна освіта ОПП «Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)»* / уклад.: Я. А. Танявська, І. Р. Перепелюк. Чернівці, 2023. 57 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/8374>
14. Планування роботи в дошкільних навчальних закладах : Лист № 1/9-455 від 03.07.2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-455290-09#doc_info.
15. Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності : Наказ МОН України від 20.04.2015 р. № 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0520-15#Text>
16. Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти : Постанова Каб. Міністрів України від 10.04.2019 р. № 530 : станом на 28 квіт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-п#Text>
17. Програма "Українське дошкільня". URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
18. Програма Впевнений старт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
19. Програма освіти дітей раннього та дошкільного віку "ОСВІТА І ПІКЛУВАННЯ / EDUCATION & CARE". URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
20. Програма розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі" – нова редакція. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
21. Програма Україна – моя Батьківщина. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
22. Танявська Я.А. Основи природознавства з методикою: *електронне навчання*. URL: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2738>
23. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. Київ : Вища школа, 1993. 255 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/skbn27562.pdf>